

רב אשי אמר: **הכא בחבית דהפקר עסקינן ומיב דהפקר עסקינן, וחפצי הפקר אינן קונין שביתה בשום מקום.**⁽³⁶⁾ ולפיכך סובר רבי יהודה שמותר להוליך גם את החבית וגם את המים לכל מקום.

ומאן "אמר לר" דפליגי על רבי יהודה?

רבי יוחנן בן נורי היא! דאמר: **חפצי הפקר קונין שביתה במקומן ואין להוציאן מחוץ לתחום שהיו שם בערב שבת.**

ומאי "לא תהלך זו יותר מרגלי הבעלים" שאמרו חכמים, שהרי אין להם בעלים כלל?

הכי קאמרי: לא יחלבו אלו יותר מכלים שיש להם בעלים, לפי שגם הם קונים שביתה כאילו היו להם בעלים.

אבל משהגיע לעשרה טפחים התחתונים — הופכו על הכתב כדי שיהיו האותיות כלפי הכותל, שלא יהא מוטל כל כך בבזיון, ומשאירו שם עד מוצאי שבת.

רבי יהודה אומר: **אפילו אין מפולק מן הארץ שאין הספר גבוה מן הארץ אלא כמלא החוט — גוללו אצלו.**

רבי שמעון אומר: **אפילו הגיע הספר בארץ עצמו — גוללו אצלו, שאין לך דבר האסור רק משום שבות, כגון הכא שלא נפל הספר כולו מידו ואין בהכנסתו מרה"ר אליו אלא איסור דרבנן, עומד בפני כתבי הקודש!**

שהשבות נדחה כדי שלא יתבזו כתבי הקודש. ובגמרא יבואר כל דברי המשנה.

גמרא:

והוינן בה: **האי איסקופה היכי דמי?**

אילימא איסקופה שהיא רשות היחיד, כגון שהמפתן גבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה טפחים, וקמה, ולפניה נמצאת רשות הרבים, ועל אף שראש אחד של הספר נפל עד לקרקעית של רה"ר מותר לגוללו ולהחזירו לרה"ר, שהואיל וראשו השני נשאר בידו לא הוי כמונח ברה"ר.

ונמצא, כי לא גזרינן דילמא נפיל כל הספר לרה"ר ואתי לאתויי לרה"ר, על אף שיש בזה חיוב חטאת.

מני מתניתין — רבי שמעון היא. דאמר צד-א

מתניתין:

היה קורא בספר הגלול במגילה [שכל ספריהם היו כך כמו ספרי תורה שלנו] על האיסקופה, המפתן שלפני הבית ותוך כדי קריאתו נתגלגל הספר מידו לרשות הרבים, כשראשו האחד נשאר עדיין בידו — גוללו אצלו!

מותר לו לגלול את הספר ולהחזירו אליו, הואיל ולא נפל כל הספר מידו אלא נשאר ראש אחד בידו.

היה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו לרשות הרבים. אם עד שלא הגיע סוף הספר לעשרה טפחים התחתונים הסמוכים לארץ, שדינם כרשות הרבים — גוללו אצלו.

הם קונים שביתה בתחום של הזוכה בהם ראשון,

36. היינו שאינם קונים שביתה במקומם, אולם

ששמנם היא רשות היחיד, אבל הרבים עוברים עליה, והם עלולים לדרוך על הספר אם ישאירו אותו שם כל השבת. ולכן אפילו רבי יהודה יודה ברישא, כי משום מניעת בזיון כתבי הקדש שרו התירו רבנן לגוללו ולהכניסו לרשות היחיד, הואיל וראשו האחד של הספר נשאר בידו. זאת, אף על פי שהיה מקום לגזור אטו נפילת כולו.

אבל בקורא על הגג, שאין כל כך בזיון אם ישאירו כך, כי לא ידרסו עליו, סובר רבי יהודה שאסור לגוללו כשהגיע עד לארץ, גזירה אטו נפילת כולו.

איתיביה אביי: תניא: היה קורא בספר על האיסקופה ונתגלגל הספר מידו לרה"ר, אם נתגלגל רק תוך ארבע אמות ברה"ר גוללו אצלו. אבל אם הגיע עד חוץ לארבע אמות ברה"ר, שאז יצטרך להעבירו ארבע אמות ברה"ר אם יגללנו אליו — הופכו על הכתב, ומשאירו שם עד מוצאי שבת.

ואי אמרת באיסקופה הנדרסת עסקינן — מה לי תוך ארבע אמות, מה לי חוץ לארבע אמות? שהרי גם אם הוא מטלטל ארבע אמות ברה"ר אינו עובר על איסור דאורייתא, משום שראשו האחד נשאר בידו, ואין כאן אלא שבות שגזרו רבנן, שמא יפול כל הספר מידו.

בסיפא: כל דבר שהוא משום שבות אינו עומד בפני כתבי הקודש. ולכן הוא מתיר כשהיה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו, לגוללו אפילו כשהגיע הספר עד לארץ ברשות הרבים, והוא הדין בקורא על האיסקופה.

אימא סיפא: רבי יהודה אומר: אפילו אין מסולק מן הארץ אלא מלא החוט — גוללו אצלו. היות שבאופן כזה אינו דומה כלל לנפילת כל הספר מידו, ולכן לא גזרינן שמא יבא לגלול. אבל אם הגיע עד לארץ, גזרינן אטו נפילת כולו ואסור לגוללו.

וכשם שרבי יהודה מחמיר בקורא על הגג, הוא הדין שהוא מחמיר בקורא על האיסקופה. אם כן רישא דמתניתין על כרחך היא על כרחך שלא כמוהו.

ואילו בהמשך המשנה, בסיפא, איתא: רבן שמעון אומר: אפילו בארץ עצמה — גוללו אצלו.

נמצא שרישא וסיפא דמתניתין הם דברי רבי שמעון ואילו מציעתא רבי יהודה היא! ?

אמר רב יהודה: אין! אכן רישא וסיפא רבי שמעון, ואילו מציעתא רבי יהודה.⁽³⁷⁾

רבה אמר: הכא באיסקופה הנדרסת עסקינן,

ועוד אפשר לומר, שהזוכה הראשון אינו מתכוין לזכות במים אלא רק כדי שתיתו, וכן האחרים. וא"כ אפשר להוליך את המים גם חוץ לתחום של האנשים המעבירים זה לזה, ומיירי מתניתין גם ביום טוב. תוד"ה הכא.

37. לאו דוקא, דהא איכא נמי ת"ק דרבי יהודה

ואסור להוציאם מחוץ לתחומו. ולפי"ז הא דקתני במתניתין "נותנו לחבירו וחבירו לחבירו" דמשמע שהראשון אינו יכול ללכת עד היכן שהמים מגיעים אין זה משום איסור תחומין, שהרי אי אפשר להוציא את המים חוץ לתחומו, אלא משום העברת ארבע אמות ברה"ר, ומיירי דוקא בשבת.

אצלו רק אם גבוה מלא החוט מהארץ. אבל אם נפל עד לארץ גזרינן אטו נפילת כולו, לפי שאז אתי לידי חיוב חטאת, שהרי הוא מכניס מרה"ר לרה"י.

אבל לדעת רבי שמעון, לא גזרינן כלל במקום בזיון כתבי הקודש, ומותר אפילו כשנפל מהגג עד לקרקע רה"ר.

ורישא דמתניתין דאיסקופה אתיא אם כן כרבי יהודה, וכן מציעתא, וסיפא רבי שמעון היא].

ומקשינן: **אי הכי, תוך ארבע אמות נמי נגזר דילמא יפול כולו מידו ומעייל לה מרה"ר לרה"י**. שאמנם האיסקופה עצמה היא כרמלית, אבל יש לגזור שמא יכניסנו לפנים מהאיסקופה, עד לתוך הבית שהוא רה"י, ויבא לידי חיוב חטאת! (40)

וכי תימא, שמא תאמר, כיון דמפסקת האיסקופה, שהיא כרמלית, בין רה"ר לרה"י, לית לן בה, אין בהכנסה כזאת חיוב חטאת.

אי אפשר לומר כן. כי

והאמר רבא: המעביר חפץ ברה"ר מתחלת ארבע אמות לסוף אמות, והעבירו דרך עליו, שעקרו מקרקעית רה"ר, והוליכו

וכשם לענין הכנסה מרה"ר לרה"י, התרנו את השבות כדי למנוע בזיון כתבי הקודש, הכי נמי יש לנו להתיר לענין טלטול ארבע אמות ברה"ר! (38)

אלא, אמר אבוי: הכא בין במשנה בין בכרייתא באיסקופה שהיא כרמלית עסקינן. שרחבה ארבעה טפחים וגבוהה פחות מעשרה טפחים. ולפנים הימנה יש רשות היחיד, ורשות הרבים עוברת לפניה של האיסקופה מבחוץ.

הילכך, כל עוד שהספר נפל תוך ארבע אמות ברה"ר, דגם אי נפיל כולו מידו ומייתי ליה, ויביאנו אל האיסקופה, לא אתי לידי חיוב חטאת, שהרי הכניסו מרה"ר לכרמלית — שרו התירו ליה רבנן, באופן שראשו האחד נשאר בידו.

אבל, כשנתגלגל הספר חוץ לארבע אמות, דאי הוי נפל כולו מידו ומייתי ליה משם אליו הוי אתי לידי חיוב חטאת, משום העברת ארבע אמות ברה"ר (39) — לא שרו ליה רבנן לגוללו ולהביאו אליו אפילו כשראשו האחד נשאר בידו, גזירה אטו נפל כולו מידו.

נוכל זה הוא לדעת רבי יהודה, הסובר שאם נפל מראש הגג, שהוא רה"י, אסור לו לגלול

39. היינו כשעמד לפוש לפני שעלה על האסקופה. דאל"כ לא חייב חטאת שהרי לא עשה הנחה ברה"ר אלא בכרמלית. גאון יעקב.

40. הקשה בתוס' הרא"ש דמאי קשיא, דלמא נגזור שמא יבא לתוך רה"י הרי הוא רוצה להניח את הספר על האסקופה במקום שהוא

במציעתא. אלא נקט אחד מהם. ומשום דלא נתפרש מיהו התק' לכן נקט רבי יהודה. ריטב"א.

38. קושיא זו יש לשאול גם לרבי יהודה, דמוקי הרישא כרבי שמעון, דא"כ גם חוץ לארבע אמות יהא מותר. אלא שאב"י שאל לרבה שהוא רבו. תוד"ה ואי.

ארבע אמות כשהוא אוחזו למעלה מראשו, והניחו על קרקע רשות הרבים לסוף ארבע אמות. הרי, אעפ"י שלמעלה מראשו הוא מקום פטור, כי אויר רה"ר אינו מגיע אלא רק עד גובה עשרה טפחים מעל הקרקע, בכל זאת, כיון שלא הניח את החפץ במקום פטור, אלא רק העבירו דרך שם, כשהוא מעבירו מעל גופו, הוא חייב משום מעביר ארבע אמות ברשות הרבים.⁽⁴¹⁾

ולכן, הכא נמי, כיון שלא הניח באיסקופה, [ואף לא נעצר שם שנחשב את הנחת גופו כהנחת החפץ] אלא רק העבירו דרכה, יש לו להתחייב משום הכנסה מרשות הרבים לרשות היחיד?!

ומתריצין: **הכא במאי עסקינן — באיסקופה ארוכה**, רחבה ביותר, ורוחבה מפסיק בין רה"ר לרה"י, כך שגם אם ירצה להכניס את הספר לתוך רה"י, **אדחכי וחכי**, בינתיים, תוך כדי הליכתו על האיסקופה הרחבה, **מידבר** הוא נזכר שהדבר אסור, והוא יעצור שם, ורק אח"כ הוא יכניס. כך שאין חשש שיבא לידי חיוב חטאת, שהרי יעשה הנחה באמצע, בכרמלית.

ואיבעית אימא: לעולם באיסקופה שאינה ארוכה. ובכל זאת אין לחשוש שמא יכניס הספר מרה"ר לרה"י בלא הנחה באמצע על האיסקופה.

משום דפתם כתבי הקודש — **עיוני מעיין בהו** [ומניחה הגמרא שיעיין בעת שהוא מגיע לאיסקופה], **ומנח להו**,⁽⁴²⁾ ועושה שם מעשה הנחה של הספר באמצע.

ומקשינן: **וליהוש דילמא מעיין בהו** כבר ברה"ר, **ועייל להו בהדיא** מיד לרה"י, שאחר שיגמור עיונו ברה"ר יכניסנו מיד לרה"י, בלא הנחה באמצע באיסקופה?

ומתריצין: **הא מני — בן עזאי היא. דאמר: מהלך בעומד דמי!** שבכל פסיעה ופסיעה הרי הוא כאילו גופו נח, ונעקר שוב, ולכן אין שום אפשרות להגיע לידי חיוב חטאת בהעבירו את הספר דרך הילוכו באיסקופה כרמלית.

שהרי כשהוא הולך על האיסקופה הרי הוא כאילו נח שם. והנחת גופו כהנחת חפץ דמי, ונמצא שנעשית הנחה בכרמלית באמצע.

קורא שם, שהרי מערב שבת היה שם על האסקופה דהא בשבת אסור להוציאו מרה"י לאסקופה.

41. התוס' בד"ה והאמר, הקשו דלמה צריך להוכיח זאת מרבא שהרי ברייתא מפורשת היא במסכת שבת ז ב דהמוציא מחנות [רה"י] לפלטיא [רה"ר] דרך סטיו [מקום פטור] חייב. ולכן הם מפרשים דדרך עליו היינו שמעביר החפץ מימינו לשמאלו דרך גופו, דהוה סלקא דעתך שבשעה שהוא כנגד גופו הוי כמונח שם,

ולא העביר ארבע אמות בבת אחת, קמשמע לן רבא דלא הוי כמונח. וגם הכא קאמרה הגמרא דאם תרצה לומר דלכך לא גזרינן שיכניס מרה"ר לרה"י דרך האסקופה משום שהוא עומד במקומו ומעבירו דרך גופו, והוי הנחה, הרי אמר רבא דבכה"ג לא הוי הנחה.

42. הגאון יעקב מוחק תיבות "ומנח להו" [שהרי סגי בהנחת גופו בלבד ולא צריך שיניח גם את הספר].

נח ראש הספר על הארץ ברה"ר. ואם כן, אין כאן אפילו שבות של גזירה אטו היכא שלא נשאר ראשו האחר בידו. שהרי גם אז לא היה חיוב חטאת אם היה קולטו מהאוויר וגוללו ומחזירו אצלו, שהרי אינו עוקרו מקרקעית רשות הרבים.

ומתרצינן: **אמר רבא:** הכא במאי עסקינן: **בכותל משופע** כלפי חוץ, והספר נח על אותו השיפוע, ומאחר שהגיע עד לעשרה טפחים התחתונים שהם אויר רשות הרבים ונח בהם, הרי הוא נח ברה"ר.

אמר הקשה ליה **אביי** לרבא: **במאי** אוקימתא למתניתין — **בכותל משופע!**

אם כן, אימא סיפא: **רבי יהודה** אומר: אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט — גוללו אצלו.

ואמאי גוללו?

והא נח ליה על השיפוע, דהוי רה"ר גמור שם?

ומתרצינן: **חסורי מיחסרא** מתניתין. **והכי** קתני בה:

כמה דברים אמורים שאם הגיע לעשרה טפחים התחתונים של רה"ר אינו רשאי לגוללו — **בכותל משופע**, שהנחה על גביו נחשבת להנחה ברשות הרבים. וכן נחשבת עקירה ממנו כעקירה מרשות הרבים.

אבל, בכותל שאינו משופע, הרי כל שהגיע צח-ב למעלה משלשה טפחים התחתונים של רה"ר — גוללו אצלו, שהרי לא נח.

ומקשינן: וניחוש דילמא זריק להו מזרק את הספר מרה"ר לתוך רה"י דרך האיסקופה, ואז הוא חייב אפילו לבן עזאי.

דאמר רבי יוחנן: מודה בן עזאי בזורק חפץ מרה"י לרה"ר דרך כרמלית שהוא חייב, שהרי לא היתה שום הנחה בכרמלית!?

ומשנינן: **אמר רב אחא בר אהבה:** זאת אומרת: אין מזרקין כתבי הקודש! הילכך אין לחשוש שמא יזרוק את הספר.

שנינו במשנה: **היה קורא בראש הגג** — הופכו על הכתב.

והוינן בה: **ומי שרי** להפוך כתבי הקודש?

והתניא: **כותבי ספרים** ספרי תורה תפילין ומזוזות — לא התירו להן להפך את היריעה על פניה בשעה שמפסיקין בכתיבה כדי שלא יעלה אבק על האותיות. **אלא, פורס עליה את הבגד.**

הרי שהיפוך כתבי הקודש הוא בזיון להם?

ומתרצינן: **התם, אפשר** לו לפרוס בגד, ולכן לא התירו לו להפוך.

הכא, לא אפשר. שמדובר כשאין לו בגד לפרוס. (43) **ואי לא אפיך** — איכא בזיון **כתבי הקודש** כשישאירם חשופים כן, טפי יותר מאשר הופכם.

שנינו במשנה: **משהגיע לעשרה טפחים** — **הופכו על הכתב.**

והוינן בה: אמאי אסור לגלול אצלו, **והא לא**

לזה, דאפילו אם יש לו בגד אסור לפרוס על

43. רש"י. והתוס' בדה הכא, כתבו דאין צריך